

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет
імені Г.С. Сковороди
Факультет іноземної філології
Історичний факультет

СХОДОЗНАВСТВО. АКТУАЛЬНІСТЬ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Матеріали

III Міжнародної науково-методичної конференції

6 травня 2022 р.

Харків – 2022

УДК 81'243
ББК 81.2
С91

Укладачі:

Н.В. Руда – кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри східних мов ХНПУ імені Г.С.Сковороди;

Л.М. Ямпольська – кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри всесвітньої історії ХНПУ імені Г.С.Сковороди;

І.А. Скразловська – кандидат філологічних наук, доцент кафедри східних мов ХНПУ імені Г.С.Сковороди;

К.Є. Жукова – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри східних мов ХНПУ імені Г.С.Сковороди;

О.Ю. Озерська – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри східних мов ХНПУ імені Г.С.Сковороди;

Н.С. Самойленко – викладач кафедри східних мов ХНПУ імені Г.С.Сковороди.

*Затверджено редакційно-видавничою радою Харківського-національного педагогічного
університету імені Г.С. Сковороди
протокол № 6 від 15.06.2022*

Сходознавство. Актуальність та перспективи. Матеріали III Міжнародної науково-методичної конференції, 6 травня 2022 р. Х.: ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 2022. 299 с.

До збірника увійшли матеріали III Всеукраїнської науково-методичної конференції «Сходознавство. Актуальність та перспективи», присвячені проблемам східної філології, освіти та виховання, методики навчання сходознавчих дисциплін, перекладу, міжкультурної комунікації, літературознавства, історії, економіки, політики, соціуму країн Сходу. Розраховано на наукових працівників, викладачів, аспірантів, студентів філологічних та історичних спеціальностей.

© Харківський національний педагогічний
університет імені Г.С.Сковороди, 2022

Горбань Марина. Колоніальна політика Великої Британії в Індії у Вікторіанську епоху.....	243
Дейнеко Юлія. Кодекс Бусідо як основа філософії самураїв.....	245
Дерев'яно Анастасія. Проблема розлучень у Китаї під час пандемії COVID-19.....	247
Дерід Ірина, Федотова Дар'я. Місце та роль Японії у світовій економіці.....	249
Дівичька Софія. Війна зі шкідниками у Китаї в період «Великого стрибка».....	251
Дьякова О.В., Топчий Даніїл. Національно-визвольний рух у Криму 1917 року.....	253
Ігнатова Тетяна. Політика Іді Аміна: «Уганда для угандійців».....	255
Кебадзе Мадона, Майсурадзе Мзия, Елизбарашвили Георгий. Культурная жизнь Кахетинского региона в царскую эпоху.....	257
Кошовий Сергій. Новий вимір литовсько-тайванських відносин.....	260
Кравченко Вікторія. Становище жінки за законами Ману в Стародавній Індії.....	262
Кубасова Аліна. Опіумні війни та їх наслідки для Китаю.....	264
Кучеренко Лілія. «Червоний туризм» у Китаї.....	267
Матей Юлія. Вектори співробітництва Азербайджану в енергетичній сфері в 1993–2003 рр. у контексті нафтової політики Гейдара Алієва.....	269
Мацейко Ольга. Таїланд: «країна третього світу» чи перспективний регіон для інвестицій.....	272
Москальова Анастасія. Становище жінки в Стародавньому Єгипті.....	274
Олійник Олександр, Олійник Юлія. Регулювання обов'язків людини і громадянина в ісламських країнах Африки та Сходу.....	276
Орищенко Карина, Кошляк Вікторія. Мао Цзедун – генератор проєктів економічного розвитку КНР: «китайська мрія» чи реальність?.....	278
Павленко Ольга. Османський гарем за часів правління султана Сулеймана Кануні в кінематографі (на прикладі серіалу «Величне століття»).....	280
Павленко Світлана. Співробітник консульства як судовий вирок.....	283
Розмариця Єгор. Розвиток ракетно-космічної галузі в Китаї під час пандемії COVID-19.....	285
Сопельняк Анастасія. Проблеми дипломатичних відносин Вірменії та Туреччини.....	288
Ткачук Анатолій, Кузь Віталій. «Жіночий султанат» як особливий етап історії Османської імперії XVI– XVII ст.....	290
Хоменко Влада. Розвиток астрономічних знань у Стародавньому Вавилоні.....	292
Хоміддінова Нігіна. Китайське економічне диво. Економічне зростання Китаю в сучасних умовах.....	294
Чохелишвили Ланда, Бочоридзе Уча. «Красный февраль»: от независимости до аннексии.....	296

4. Вардиман Е. Женщина в древнем мире. Пер. с нем. М.С. Харитоновой. М.: Наука, Главная редакция восточной литературы, 1990. 335 с.
5. Дубодел В.В. Правовое положение женщин Древнего Египта в современной историографии и учебной литературе. С. 136-138. URL: https://elib.bsu.by/bitstream/123456789/245140/1/dubodel_sbornik24.pdf

РЕГУЛЮВАННЯ ОBOB'ЯЗКІВ ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА В ІСЛАМСЬКИХ КРАЇНАХ АФРИКИ ТА СХОДУ

к.і.н., доц. Олійник Олександр Миколайович

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди,

к.п.н., доц. Олійник Юлія Олександрівна

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

Характерним для ісламських країн Африканського континенту є регулювання обов'язків людини і громадянина як на конституційному рівні, так і шляхом їх закріплення у регіональних (рамкових) деклараціях. Так, обов'язки людини на Африканському континенті встановлені «Африканською Хартією прав людини і народів» (прийнята в червні 1981 р., вступила в дію в січні 1988 р.) [5, с. 166]. Головним є те, що в преамбулі Хартії закріплено положення, відповідно до якого «володіння правами і свободами також передбачає виконання обов'язків з боку кожного». Частина I Хартії «Права і обов'язки» складається з двох розділів, другим з яких і встановлюються обов'язки.

Відповідно до ст. 27 Хартії, «кожний несе обов'язки щодо своєї сім'ї, суспільства, держави та інших легально визнаних об'єднань і міжнародного співтовариства». Відзначається, що «кожен користується наданими йому правами і свободами, належним чином поважаючи права і свободи інших, суспільну безпеку, мораль і загальні інтереси». При цьому «кожен зобов'язаний поважати і ставитися до ближнього без дискримінації, а також підтримувати стосунки, що мають на меті допомогу, захист і збільшення взаємної поваги і терпимості» (ст. 28) [5, с. 166]. Ці положення викладені в дусі затвердження людинолюбного ставлення до особистості з боку інших людей, усвідомлення ними суспільної цінності кожної особи, звернення до норм християнської моралі, ідеалів добра, поваги до ближнього.

Визнаючи «сім'ю природною ланкою і основою суспільства» (ст. 18), Хартія встановила «обов'язок для кожного підтримувати гармонійний розвиток сім'ї і працювати задля її зміцнення і поваги; завжди поважати батьків, допомагати їм у випадку потреби» (п.1 ст. 29).

Властивістю Хартії є те, що вона ввела в юридичний обіг досить широке коло обов'язків особи саме по відношенню до держави і суспільства. Серед них: «обов'язок служити національним інтересам, надаючи для цього свої фізичні та інтелектуальні можливості; не ставити під загрозу безпеку своєї держави чи держави місця проживання; зберігати і зміцнювати соціальну солідарність, особливо у випадку загрози; оберігати і зміцнювати національну незалежність і територіальну цілісність своєї країни, сприяти її захисту у відповідності до закону; працювати в міру сил і можливостей, а також платити податки; зберігати і розвивати позитивні африканські культурні цінності у стосунках з іншими членами суспільства в дусі терпимості, діалогу, консультацій і сприяти заохоченню морального здоров'я суспільства». Вказані обов'язки мають здебільшого морально-зобов'язуючу природу, і їх виконання повністю залежить від волі особи, її культури, освіченості. Адже Хартія – це деякою мірою декларативне джерело права. Втім, держави – члени «Організації африканської

єдності», які ратифікували Хартію, «зобов'язуються приймати законодавчі та інші заходи для того, щоб вони стали дійсними, тобто загальнообов'язковими (ст. 1) [5, с. 166].

Яскравим регіональним прикладом того, що на закріплення ключових обов'язків особи позначаються релігійні традиції народу, є положення ст. 25 Конституції Ісламської Республіки Пакистан 1956 р., яка встановлює, що «керівними принципами політики держави по відношенню до мусульман Пакистану є прагнення зробити обов'язковим вивчення Священного Корану, сприяти єдності і дотриманню моральних принципів ісламу» [3, с. 278]. Не діюча вже сьогодні Конституція Афганістану 1931 р., закріпивши в ст. 1 «священну релігію ісламу як офіційну і загальну для всіх підданих», в ст. 10 встановила, що «всі афганські піддані зобов'язані суворо дотримуватись велінь релігії і віросповідання, а також політичних законів держави, в підданстві якої вони знаходяться» [3, с. 13-18]. Практично всі конституції країн Близького і Середнього Сходу закріпили іслам в якості державної релігії і відповідні обов'язки особи, а також обов'язки по сплаті податків, військовій службі та початковій освіті.

В аспекті юридичного врегулювання ключових обов'язків людини зразковою є вже не діюча тепер Конституція Республіки Єгипет 1956 р. [3, с. 40-66]. Ст. 58 проголосила, що «захист батьківщини є священним обов'язком, а військова служба є справою честі єгиптян. Обов'язком громадян визнавалася сплата податків і початкова освіта, а також підтримання громадського порядку і дотримання суспільної моралі». Надаючи єгиптянам право участі у виборах, одночасно вказувалося, що «участь у громадському житті є їхнім національним обов'язком» (ст. 61). Головним було те, що відповідно до ст. 27 «громадське майно визнавалася недоторканим, а його охорона проголошувалася обов'язком кожного громадянина Єгипту» [3, с. 43].

На відміну від ісламських країн, наприклад, така не ісламська країна, як Японія, в своїх конституціях XIX-XX ст. встановлює такі обов'язки. В «Конституції Японської імперії» 1889 р. [6, с. 354-355] основні обов'язки по суті зводилися до сплати податків та відбування військових повинностей. Щодо інших обов'язків, то вони прямо не закріплювалися, а діяв принцип: «дозволено все, що не заборонено законом».

Конституція Японії 1947 р., крім «обов'язку сплати податків» (ст. 30), розширює їх такими нормами, як всі «повинні у відповідності до закону забезпечити обов'язкове навчання дітей» (ст. 26) та «зобов'язані працювати» (ст. 27) [4, с. 295-296].

Отже, крім закріплення своєрідних обов'язків громадян, пов'язаних з ісламськими релігійними традиціями народів Африки та Азії, їх конституціями були врегульовані й обов'язки, властиві більшості країн світу. Це вказує про універсалізацію обов'язків, процес зближення у врегулюванні основних обов'язків людини і громадянина, не враховуючи наявні відмінності національної та історичної природи, який проходить у двох напрямках, а саме: з одного боку, шляхом їх встановлення на рівні конституції; з іншого, певною уніфікацією формулювань ключових обов'язків в конституціях різних країн світу, інакше кажучи, через єдність сутності, списку основних обов'язків.

Поряд з цим для конституційного врегулювання конституційних обов'язків людини і громадянина в практиці країн світу характерним є те, що якщо на Африканському континенті основні обов'язки особи сформульовані як в деклараціях, так і в конституціях, то в країнах Європи вони врегульовані лише на рівні конституцій, і то в обмеженій кількості [2]. Виходячи з цього, угорський вчений Й. Віг «для того, щоб поновити гармонію між правами і обов'язками людини і попередити злочинну поведінку», пропонує прийняти «Міжнародну декларацію основних обов'язків людини» [1, с. 47]. При цьому в список основних обов'язків він пропонує включити такі, що практично співпадають з обов'язками, врегульованими в «Африканській хартії прав людини і народів». Серед них є «обов'язок не перешкоджати, не обмежувати і не

утискати здійснення прав інших; обов'язок кожного працювати і діяти у відповідності зі своїми здібностями на благо інтересів суспільства; обов'язок сплачувати податки; обов'язок піклуватися про дітей і батьків» тощо [1, с. 47].

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Виг Й. Соотношение прав и обязанностей человека и проблемы преступности. *Государство и право*. 1995. № 7. С. 44-49.
2. Конституції нових держав Європи та Азії [упоряд. С. Головатий]. К.: Укр. правн. фундація. Вид-во «Право», 1996. 554 с.
3. Конституции государств Ближнего и Среднего Востока / Под ред. И.Д. Левина. М.: Изд-во иностр. лит-ры, 1956. 591 с.
4. Конституции зарубежных государств: учеб. пособие / Сост., авт. введ., вступ. ст. В.В. Маклаков. М.: Изд-во БЕК, 1996. 406 с.
5. Права человека: Сборник универсальных и региональных межд. документов [Сост. Л.Н. Шестаков]. М.: Изд-во МГУ, 1990. 205 с.
6. Хрестоматія з історії держави і права України: навч. посіб.: у 2-х т. [уклад. В.Д. Гончаренко, А.Й. Рогожин, О.Д. Святоцький]. К.: «Ін Юре», 1998. Т.2. 607 с.

МАО ЦЗЕДУН – ГЕНЕРАТОР ПРОЄКТІВ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ КНР: «КИТАЙСЬКА МРІЯ» ЧИ РЕАЛЬНІСТЬ?

Орищенко Карина, студентка 3 курсу

Кошляк Вікторія, студентка 3 курсу

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди
Науковий керівник: к. і. н., доц. Ямпольська Л.М.

Сьогодні Китай вважається однією з провідних економік світу. 1 жовтня цього року китайський народ відзначатиме 73 річницю від дня створення Китайської Народної Республіки (КНР). Тривалий час Китай був бідною країною, до того як Комуністична партія (КПК) прийшла до влади. Країна не мала ні торгових партнерів, ні дипломатичних контактів. Протягом останніх 40 років Китай провів серію ринкових реформ, які відкрили його для світової торгівлі та іноземних інвестицій, витягнувши з бідності сотні мільйонів людей. КНР перетворилася з бідної аграрної країни з низьким рівнем розвитку капіталізму та нечисленним пролетаріатом на економічну наддержаву.

Мао Цзедун (1893–1976) – лідер КПК, засновник КНР, якою беззмінно керував із 1949 до 1976 року. За рішенням американського журналу «Time» він включений до списку 100 видатних людей минулого століття у категорії «Лідери та революціонери».

Метою нашого дослідження є аналіз діяльності Мао Цзедуна як генератора проєктів економічного розвитку КНР, який зміг реалізувати на практиці китайську мрію про «державу загального благоденства».

Становище у Китаї на початку ХХ століття було важким. Панування традиційних відносин, аграрний характер економіки, відсутність надійних партнерів та економіко-політичної стратегії призвели до зубожіння китайців і залежності від інших держав. Під впливом цих національних факторів, а також жовтневих подій у Росії майбутній лідер КПК Мао Цзедун перейшов на позиції марксизму лєнінського спрямування, який став однією із складових його системи ідеологічних установок – маоїзму.

Після перемоги у Громадянській війні (1946–1949) над Чан Кайші і Національно-революційною армією – збройними силами Гоміньдану КПК на чолі з Мао Цзедунем взяла під повний контроль континентальний Китай, проголосила КНР